

ארבעה צריכים חיזוק (ברכות לב:) – שיתחזק אדם בהם תמיד בכל כחו (רש"י)

733

משיחות רשכבה"ג מרן ראש הישיבה הגרי"ג אדלשטיין זללה"ה • סוכות תשפ"ו

מצות שמחת יום טוב

לרגל היארצייט למרן הגאון רבי נסים קרליץ זללה"ה שיחול במוצאי שמחת תורה, נביא כאן ממה שסיפר נכדו רבי משה אוסטרן שיב"לחט"א, תלמיד רבינו:

הרבה פעמים אמרתי לסבא דברים בשם רבינו, או שאמרתי לרבינו דברים בשם הסבא, ואיני זוכר אף פעם שהיו ויכוחים ביניהם. בכל פעם שאמרתי לרבי גרשון דברים מרבי נסים, הוא קיבל את דבריו לגמרי וביטל דעתו, וכן כשאמרתי לרבי נסים בשם רבי גרשון, הוא תמיד קיבל את דבריו. גם כשאמרתי בדברים הנוגעים ליישיבה, רבי נסים מיד שאל אותי: מה רבי גרשון אומר על זה, וכשאמרתי לו שרבי גרשון אמר לשאול, ענה על השאלה.

רק פעם אחת אני זוכר 'ויכוח', שרבי נסים דיבר בדרשת שבת הגדול, והוכיח שיש בשמחת יום טוב שני חלקים, הא' הוא לעשות פעולה שתביא לשמחה, באכילת בשר ויין, ובזה חייבים רק פעם אחת ביום, והחלק הב' הוא, שצריך כל היום להיות שמח וטוב לב, שלא יעבור אפילו רגע אחד בחג שאינו שמח וטוב לב.

ואמר רבי נסים שזה הביאור במה שידוע בשם הגאון, שהמצוה של שמחת יום טוב היא מצוה שקשה לקיימה, ומדוע, וכי כל כך קשה לשמוח? אלא הביאור הוא מפני שצריך שבע או שמונה ימים להיות כל הזמן שמח וטוב לב ולא לכעוס, וזה באמת דבר קשה מאד שיעברו כמה ימים שלמים בלי לכעוס כלל.

אחר כך בליל שבת חול המועד נכנסנו לרבי גרשון, והוא הסביר שהמצוה של שמחת יום טוב היא לשמוח במצוות של היום טוב (ראה מה שנתבאר בגיליון זה בסמוך), וביאר שזה מה שאומרים בשם הגאון שמצות שמחת יום טוב היא מצוה שקשה לקיימה, כי סתם להיות שמח זה לא קשה, אבל כיון שהמצוה היא להיות 'שמח במצוה', זה באמת דבר קשה לשמוח במצוה כראוי.

ואמרתי לרבי גרשון שהסבא הסביר כי צריך שלא יהיה אפילו רגע אחד שלא שמחים, ולהיות בלי כעס במשך שבע או שמונה ימים שלמים זה דבר מאד קשה, והתפלל רבי גרשון ואמר: וכי זה כל כך קשה שלא להתעצבן? אני מכיר אנשים שאף פעם לא מתעצבנים, אמנם אני לא כך... אבל יש כאלה!

(מתוך דברים שנאמרו בקו במחיצתו 073-716-4430)

~ ~ ~

בהזדמנות אחרת האיר רבינו לברך ענין זה באופן אחר, בדרשה שנשא באירוס נכדו, חול המועד פסח תשע"ז:

ידוע בשם הגאון שאמר כי שמחת יום טוב היא מצוה שקשה לו מאד לקיימה, ולכאורה הרי גם בכל השנה כתוב (תהלים ק, ב) עבדו את השם בשמחה, וכן בארבעים ושמונה דברים שהתורה נקנית בהם, שניים מתוכם הם: בשמחה והשמחה בחלקו, ומהו הקושי המיוחד בזה ביום טוב יותר מכל השנה?

ויש לכאור משום שביום טוב צריכים להוסיף עוד שמחה, יותר מכל השנה, והרי הגאון בודאי היה שמח כל השנה בשמחה של מצוה, כמו שמובא במשנה ברורה (סימן תרס"ט) שהאר"י הקדוש העיד על עצמו שכל המדרגות העליונות שהשיג הם בזכות שהיה שמח בשמחה של מצוה, ובודאי שגם הגאון היה כך, ולאחר המדרגות הגבוהות הללו צריך ביום טוב להוסיף עוד שמחה, ולהוסיף על השמחה שכבר יש תמיד – זו באמת עבודה קשה ומדרגה גדולה מאד.

דברים שאמר רבינו בשמחת בית השואבה לנציבי ישיבת פוניבז'. בשילוב סיום מסכת שבת שנלמדה על ידי אברכי הכולל בשכונת גרין פארק מודיעין עילית. סוכות תש"ע.

שמחת החג ושמחת התורה – שמחה אחת

אנו עומדים עכשיו בימי חג הסוכות, וגם עושים כאן סיום על מסכת שבת, ולכאורה הרי אין מערבין שמחה בשמחה, וכיצד מערבים שמחת הסיום עם שמחת החג.

ויש שאלה דומה על שמחת תורה, איך עושים שמחת תורה בשמיני עצרת, הרי אין מערבין שמחה בשמחה, וכמו שאמרו (מו"ק ח, ב) שאין נושאים נשים במועד, שלא לערב שמחת הנישואין בשמחת המועד, וכיצד מערבים שמחת תורה עם שמחת יום טוב.

והתירוץ על זה, כי באמת שמחת תורה ושמחת יום טוב הם ענין אחד, ששמחים במה שיש לנו תורה ומצוות, כמו שאמרו במדרש (שיר השירים רבה א, לב) על הפסוק 'זה היום עשה השם נגילה ונשמחה בך', איני יודע במי לשמוח אם ביום אם בהקב"ה, בא שלמה ופירש נגילה ונשמחה בך – בהקב"ה, בתורתך, ביראתך, ביצועתך, בכ"ב אותיות שכתבת לנו בתורה (כ"ב בגימטריה בך), והיינו ששמחת יום טוב עניינה לשמוח בהקב"ה, בתורתו ובמצוותיו, וזהו גם ענין שמחת תורה.

שמחת המצוה כל השנה וביום טוב

וכן מבואר מדברי רבינו יונה בשערי תשובה (ד, ט) שביאר טעם מצות האכילה בערב יום כיפור, שהיא במקום הסעודה של יום טוב, וכתב שם בתוך דבריו "כי בשאר ימים טובים אנחנו קובעים סעודה לשמחת המצוה", ומבואר שיש שלושה חלקים: יש מצוה, ויש שמחת המצוה, ויש סעודה לשמחת המצוה.

ובכל השנה יש מצוות, וצריכים לקיים אותם בשמחה, כמו שכתוב (דברים כח, מז) תחת אשר לא עבדת את השם אלוהיך בשמחה ובטוב לבב, דהיינו שהתוכחה באה על חוסר השמחה בעבודת השם, וזה דבר חמור מאד שלא שמחים במצוות.

ומצד שני שכר השמחה במצוות גדול מאד, וכמו שכתב רבינו יונה שם "כי יגדל וישגא מאד שכר השמחה על המצוות", ומשמע ששכר השמחה גדול אף יותר משכר המצוה עצמה.

והיינו מפני ששמחת המצוה נובעת מתוך החשיבות הפנימית, שאדם מחשיב את המצוה, ולכן הוא שמח בה. וזה גם הטעם שיש שכר מיוחד על הידור מצוה (ענין ב"ק ט, ב, וברש"י ותוס' שם), כי זה מעלה פנימית שאדם מחשיב את המצוה ולכן הוא מהדר בה.

וביום טוב יש הרבה מצוות, כגון מקרא קודש – להרגיש ולפרסם את הקדושה, ומקיימים את זה בתפילה ובכסות נקייה, וכן יש מצוות מיוחדות לכל חג, כגון סוכה ולולב בסוכות, ואכילת מצה בפסח, וצריכים לשמוח במצוות האלו.

ואמנם גם בכל השנה צריכים לשמוח במצוות, אבל בכל השנה אין השמחה מצוה בפני עצמה, אלא היא רק פרט של הידור במצוה, ואילו ביום טוב יש מצוה בפני עצמה, מצות שמחת יום טוב, לשמוח במצוות היום ולהרגיש את חשיבות המצוות עד כדי שמחה, ומי שלא שמח במצוות ביום טוב, ביטל מצות עשה מתרי"ג מצוות.

סעודת יום טוב לשמחת המצוה

וכדי לקיים את מצות השמחה עושים סעודה, כי אדם שלא אוכל ולא שותה הרי הוא טרוד ברעבונו ואינו יכול לשמוח כראוי, אבל עם הסעודה לבו משוחרר ויכול יותר להרגיש את שמחת המצוה, ולכן עושים את הסעודה, כדי לשמוח במצוות היום.

ומטעם זה כתב בעמק ברכה (ענין סעודת פורים) בשם מרן הגרי"ז שיש הבדל בין שמחת יום טוב לשמחת פורים, שבפורים השתתה עצמה

היא המצוה, מפני שכתוב ימי משתה ושמחה, והמשתה עצמו הוא המצוה בלי שום תכלית אחרת, אבל ביום טוב השתייה אינה העיקר, והשתייה רק באה לעורר להביא לשמחה בהשם ובמצותיו, וכמו שאומרים בתפילה וישמחו 'בד' ישראל מקדשי שמך.

וכיון שכל ענין שמחת יום טוב הוא לשמור בהקב"ה ובמצותיו, כבר אין זה סתירה עם שמחת תורה, כי גם שמחת תורה הוא אותו הענין, ששמחים בתורת השם. וגם מה שעושים כאן 'סיום' על מסכת שבת זה שמחת התורה, ואינו סתירה עם שמחת יום טוב, ולא שייך בזה הכלל שאין מערבים שמחה בשמחה, מפני שהכל שמחה אחת, שאנו שמחים בדבוקת בהשם, ובתורה ובמצוות שיש לנו!

שמחה של מצוה בצרכי הגוף והמשפחה

ובאמת שמחה של מצוה היא לא רק ביום טוב, אלא גם בכל השנה, וצריכים כל השנה לשמור בכל מה שאנו עושים, ואדם יכול להיות בשמחה כל היום כולו, כי כל היום הוא עוסק במצוה, וכיצד זה יכול להיות? – מפני שכתוב ברמב"ם (הלכות דעות ג, ג) שמי שעושה כל מעשיו לשם שמים נמצאת שינה שלו עבודה למקום, כי הוא ישן מפני שמוכרח לישון, כי בלי זה יהיה עייף ולא יוכל ללמוד, וכיון שישן עם חשבון כזה הוא עוסק במצוה ועובד השם גם כשהוא ישן.

וזה נוגע גם לאברכים בעלי משפחה, שיש הרבה דברים שהמשפחה צריכה, וכל צרכי המשפחה הם חיוב, מפני שאין מי שיעשה אותם, וזו מצוה שאי אפשר לעשותה על ידי אחרים, שאין זה ביטול תורה, כי התורה מחייבת את זה, וכך הם הלכות תלמוד תורה, ומי שלא עושה את זה הוא 'לומד ואינו מקיים', מי שרוצה להשתחרר מעול המשפחה ובגלל זה מישוהו אחר יסבול – זה נגד דיני התורה.

וצריך לדעת כי אדרבה כל הטרחה בצרכי המשפחה זה מצוה, ונחשב כל הזמן עוסק במצוה, וצריך לשמור בזה.

לחשוב מה אני חייב לעשות 'עכשיו'

ובכל רגע יש מה שהתורה מחייבת לעשות 'עכשיו', וכן שמעתי מאחד שהיה מקורב למרן המשגיח בעל אור יחזקאל זללה"ה, שהמשגיח תמיד חשב 'מה אני חייב עכשיו לעשות', דהיינו לא לחשוב רק על השאיפות שאני רוצה להיות תלמיד חכם גדול וצדיק גדול עם כל המדרגות של המסילות ישרים והחובות הלבבות, אלא לחשוב בעיקר מה אני חייב לעשות 'עכשיו', ואם אני עושה מה שאני חייב עכשיו – הריני מושלם, ואני עבד השם בשלמות, ולא חסר לי כלום.

וכך אדם יכול להיות חיים מאושרים כל היום, עם מחשבות כאלה שהוא יודע שהוא כל הזמן עוסק במצוה, וכל הצרכים הם מצוה, ואם לא צריך זה מיותר, והוא עושה את מה שצריך, מתוך הרגשה נעימה שהוא עוסק במצוה ומרוויח מזה.

האושר בעמל התורה מתוך הדחק

אבל לפעמים יש קשיים לאברכים, וידוע המצב כיום שעוסקים בתורה מתוך הדחק, וצריכים לדעת כי תורה מתוך הדחק זה דבר גדול וזכות גדולה מאד, כמו שאמרו בגמרא (סוטה מט, א) אמר רב יהודה בריה דרב חייה כל תלמיד חכם העוסק בתורה מתוך הדחק תפילתו נשמעת וכו' רבי אבהו אומר משביעין אותו מזיו שכניה וכו' רב אחא בר חנינא אמר אף אין הפרגוד ננעל בפניו, ע"כ. הרי שיכולים לזכות לדרגות גבוהות כאלו על ידי עסק התורה מתוך הדחק.

ומור"ר הגה"צ רא"א דסלר זללה"ה דיבר על זה פעם בשיחה, והביא מה שאמרו באבות (ו, ד) (כך היא דרכה של תורה פת במלח תאכל ומים במשורה תשתה ועל הארץ תישן וחיי צער תחיה ובתורה אתה עמל ואם אתה עושה כן אשריך בעולם הזה וטוב לך לעולם הבא, ופת במלח היינו שאוכל ושבוע, אבל זה רק פת במלח, ובשביל הבריאות זה מספיק, וכן מים במשורה, סוף סוף הוא שותה כדי צרכו ואינו צמא, וגם על הארץ תישן, סוף סוף הוא נח כדי צרכו ואינו עייף, וחיי צער תחיה, היינו עוד צער אחר חוץ מכל הקשיים הנזכרים.

וזה לכאורה כאלה חיים איומים, ומוסיף התנא ובתורה אתה עמל, דהיינו עוד עמל וקושי, והיה אפשר לחשוב כמה מסכן האדם הזה... אבל כתוב אשריך בעולם הזה, כי כך המציאות, אם בתורה אתה עמל אשריך! וכיצד אפשר לעמוד! כי כשלומדים נהנים מהלימוד, ודברי תורה מתוקים, וכשהו מתוק שוכחים מכל הקשיים, כשאדם מרגיש איזה מתיקות ונעימות יש בלימוד – הוא שוכח מכל הקשיים!

וידוע מגדולי תורה שעברו ניתוחים וביקשו שלא ירדימו אותם, ועשו את הניתוח ממש בלי הרדמה, ואף על פי שזה כואב, הם ידעו שלא יכאב

להם, כי הם יחשבו בדברי תורה, ויתעמקו לחשוב בענין שמאד מרתק אותם, ועל ידי זה לא ירגישו שום כאבים, וכך היה.

והכרתי אחד שפעם היו לו כאבים איומים, ובאותו הזמן הוא תירץ קושיא מפורסמת, מתוך הכאבים תירץ את הקושיא, כי דברי תורה משמחי לב ומתוקים מדבש, ושמחת התורה משכיחה את הכל, כי זה תענוג נפשי שאין כדוגמתו בעולם הזה, ובכל הנאות הגוף אין דבר כזה. ומגודל התענוג של עמל התורה, אם עמלים בצורה כזו שהתורה מעניינת ומושכת כל כך, לא מרגישים שום כאבים ושום צער, ורק אשריך בעולם הזה, הוא הכי מאושר בעולם הזה.

עמל – בצורה המתאימה לפי טבעו

ובאמת זה תלוי גם בצורת הלימוד, איך לומדים, וסיפר לי היום אחד שהתחיל ללמוד בצורה שהוא אמנם מאד נהנה מהלימוד, אבל אחרי הלימוד הוא נעשה מאד מתוח ומתעייף כל כך, ועד עכשיו הוא היה רגיל ללמוד בצורה פשוטה גמרא עם רש"י ותוספות עם חזרות בצורה קלה ונהנה והיה רגוע מאד, אבל באלול החליט לנסות ללמוד בצורה יותר מעניינת עם יותר הבנה, ונכנס מזה למתח, למרות שהוא נהנה וזה מושך אותו, אבל זה מזיק לו לבריאות.

וכשעמלים בתורה באופן כזה חסר האשריך בעולם הזה, כי כל אחד יש לו דרך הטבע שלו איך שהוא צריך ללמוד, בצורה המתאימה לפי טבעו, ואז זה גם כן מושך מאד אבל לא מזיק לו לבריאות, ובאופן כזה של 'בתורה אתה עמל' – 'אשריך בעולם הזה'.

ובזמנינו ידוע, שאנו נמצאים בדור כזה שהתורה מושכת את כולם, ואפילו יהודים רחוקים מאידישקייט רוצים ללמוד, ויש כל מיני ארגונים שעוסקים בקירוב, ומה מושך אותם? הלימוד! כי התורה מעניינת, והלימוד מעניין ומושך מאד, וזה מקדש, עם קדושת התורה, ולכן אין זה פלא שנמשכים לזה.

ברוך השם שזכינו לזה, ואנו עוסקים בשמחת התורה עם שמחת יום טוב, השם יעזור שימשיכו הלאה לעסוק בתורה, לא מתוך הדחק, אלא מתוך פירותיהן בעולם הזה, עם הצלחה ושמחה, עם שמחת יום טוב ושמחת התורה, ויהיה ברכה והצלחה לכולם.

תורה שלמדתי באף עמדה לי

דברים שנאמרו בעת גזירות על לומדי התורה, חורף תשפ"ב

כידוע, הממשלה עושה גזירות כלכליות לגרום קשיים לציבור החרדי, וכבר הוציאו לפועל אחת מן הגזירות.

אכן החזון איש אמר לי פעם, שתורה מתוך הדחק זה לכתחילה, והתבטא ואמר בזה הלשון (באידיש) "דער אויבערשטער האט דאס ליב", כלומר שהקב"ה אוהב את מה שלומדים מתוך הדחק, ומי שעוסק בתורה מתוך הדחק הוא אוהב להקב"ה.

וחז"ל הפליגו בכמה גמרות במעלת התורה מתוך הדחק, ואמרו (סנהדרין כ, א) על הפסוק שקר החן והבל היופי וגו' שסיום הפסוק "אשה יראת השם היא תתהלל" נאמר על דורו של רבי יהודה ברבי אילעאי, שהיו ששה תלמידים מתכסים בטלית אחת ועוסקים בתורה, והיינו שהייתה אז עניות גדולה ואיומה מאד, ומתוך העניות והדחק עסקו בתורה, ועליהם נאמר יראת השם היא תתהלל, שזוהי המדרגה והזכות הגדולה ביותר.

ומצינו עוד בחז"ל (קהלת רבה ב, ט) על הפסוק "אף חכמתי עמדה לי" תורה שלמדתי באף עמדה לי, והיינו שתורה הנלמדת 'באף', מתוך דחק וקשיים, היא הזכות הגדולה ביותר.

ונמצא לפי זה, שהאברכים, שעוסקים בתורה מתוך הדחק, זוהי זכות עצומה מאד! וכשעוסקים בתורה מתוך הדחק זוכים להיות אוהבים להקב"ה! אברכים שלומדים ועוסקים בתורה כל היום, בבוקר ובצהריים ובערב, עוסקים בתורה ומסתפקים במועט, הם אוהבים למקום, וזה הזכויות של כלל ישראל, אלו שעוסקים בתורה מזכים את הציבור ומגנים על כלל ישראל, ומשפיעים גם על מי שלא עוסק בתורה.

והרי כידוע, הכל בידי שמים, וכל דעביד רחמנא לטב עביד, ואם כן כל הגזירות והקשיים שעושים לבני תורה, הרי זה מן השמים, והקשיים באים מן השמים לטובה, לטובת עוסקי התורה, והטובה היא שזוכים בזה לזכויות יותר גדולות, ללמוד תורה מתוך הדחק! שנעשים בזה אוהבים להקב"ה, וזהו ה'לטב עביד'.

תורה מתוך הדחק – צא מדירת קבע

ובחדרי הפנימייה לא היה מקרר ולא ברז למים, ואפילו שולחן לא היה בחדר, וכשהיו צריכים לכתוב החזיקו את הדף על הברכיים וכתבו, בלי שולחן, וכך למדו, והיו שמחים בחלקם ומאושרים, לא פחות מהאושר שיש כיום, אושר עם הרגשה נעימה בחיים, ולומדים! עם פת במלח ומים במשורה, אבל לא רעבים ולא צמאים, וגם כשהיו ישנים, לא היו מיטות נוחות כמו היום, והיו מזרנים דקים עם שמיכות שהרגישו את הברזלים, ועם כל זה למדו והיו מאושרים!

(סיון תשע"א)

בהמשך למובא לעיל בענין 'תורה מתוך הדחק', נביא כאן עוד מדברי רבינו על הדחקות שהייתה בישיבות בעבר:

אני זוכר זמנים קשים שעסקו בתורה מתוך הדחק, כשלמדתי בלומז'ה בתקופת מלחמת העולם, כמעט שלא היה מה לאכול בישיבה, והיו מסתדרים עם מה שהיה ולא באו בטענות, למדו בהתמדה מתוך שמחה, והיו מתמידים גדולים שלא ישנו בצהריים, ולמדו כל היום ברציפות מהבוקר עד הערב, ויצאו גדולי תורה מפורסמים.

בדורות הקודמים לומדי התורה סבלו מעניות גדולה מאד, ורבים לא היה להם כסף לקנות בגדים, היו הרבה שלבשו חולצות כהות, מפני שלא היה כסף לקנות חולצות לבנות, והיו כאלה שהניחו מגבת על הכיסא כדי שהבגדים לא יתבלו, מפני שזהו הבגד היחיד וצריכים לשמור עליו, וכשהיו הנעליים נקרעות, למי היה אפשרות לקנות חדשות! רק תיקנו טלאי ועוד טלאי ועוד טלאי, והיו מליצות ידועות על נעליים עם חורים...

גם האוכל וחדרי הפנימייה לא היו בתנאים נוחים, לא היו מים חמים לרחיצה במקלחות, ובחדר לא היה אפילו שולחן לכתוב עליו, וכשהייתי צריך לשלוח מכתב הביתה, היו צריכים להחזיק את הדף על הברכיים ולכתוב, או ללכת לדואר המקומי ששם היה מקום מיוחד לכתוב בעמידה.

אבל היו מאושרים ושמחים בחלקם, וכך למדו! עם פת במלח ומים במשורה, ואשריך בעולם הזה. ואילו כיום כבר יותר מפונקים, אבל **צריכים לדעת שכל קשיים בגשמיות הם זכות גדולה מאד, ועל ידי הקשיים והייסורים זוכים להצלחה בתורה.**

(כסלו תשע"ב)

הגמרא אומרת (פסחים ח, ב) מדוע רק בטבריה יש פירות גינוסר וחמי טבריה, ומדוע אין דברים כאלה גם בירושלים? כדי שלא יאמרו עולי רגלים, אלמלא לא עלינו אלא בשביל תענוגים אלו דיינו, ונמצאת עלייתם שלא לשמה. אם כשעולים לרגל מרגישים כל כך הנאת הגוף של אכילה וחמי טבריה, זה מקלקל את ה'לשמה' של העלייה לרגל, מפני שזה מונח בראש ונהנים מזה יותר מהעלייה לרגל, כי כך הטבע שיש גוף, והגוף נהנה, ואם יש הנאות הגוף גדולות בשעת קיום המצוה, זה גורם שיחשבו על ההנאה ולא על המצוה, ונמצאת העלייה לרגל שלא לשמה.

והנה מלפנים בישיבות למדו מתוך הדחק, והיו זמנים בישיבה שאפילו הלחם היה במידה במשקל ובמשורה, בתקופת הצנע שאחרי מלחמת העולם השנייה, ועל כל פנים חוץ מהלחם בודאי לא היה הרבה, ורק לקחו חבילת מרגרינה וחילקו לשמונה חלקים, וכל אחד קיבל חלק, וזו הייתה המנה בארוחת בוקר וארוחת ערב, שמינית חבילת מרגרינה עם הלחם, והיו מוסיפים קצת ריבה, ולא יכלו לקחת כמה שרצו אלא כל אחד קיבל מעט בצלחתו, והיה תה עם קצת סוכר, ובארוחת צהריים הביאו מרק כדי שיהיה מה לאכול עם הלחם, ולא אכלו ארוחת צהריים בלי לחם כי לא היה שייך לשבוע מזה, וכך למדו, ולא הרגישו שזה 'דחק', כי היו שבעים, ולא היו רעבים, ומי שעדיין היה רעב לקח עוד פרוסת לחם.

אמנם כיום המצב הוא שיש ברוך השם 'פירות גינוסר וחמי טבריה', ואפשר לאכול ארוחת צהריים גם בלי לחם ולשבוע מזה, וגם ארוחת הערב היא לא רק שמינית חבילת מרגרינה, ויש גם מיוזג נעים בהיכל הישיבה ובחדרי השיעורים, ואם כן זה כבר בגדר של פירות גינוסר וחמי טבריה, ויש בזה חשש שצריכים מאד להזהר 'שלא תהיה עלייה שלא לשמה'.

ואמנם ברוך השם ישנם רבים שלומדים לשמה. אבל אלו שמדקדקים יותר מדי ב'פירות גינוסר' ו'חמי טבריה' בישיבה, עליהם לחוש שלא תהיה עלייתם שלא לשמה.

(סיון תשס"ג)

ניתן לראות כיום מי הם המאושרים בעולם הזה, מי חי חיים מאושרים? האם העשירים, הפרופסורים, או בני התורה? מי רגוע ומי שמח? המתמידים הם אלו שתמיד שמחים, ולעולם אינם עצובים, לא נזכיר שמות, אבל אתם מכירים את המתמידים, והם מגיל קטן תמיד היו שמחים, והיו מסודרים, עם חיים מסודרים, ולא סבלו משום קשיים, למרות שהיו להם קשיים, אבל לא לקחו ללב.

ונספר, בישיבות בעבר לא היה שפע של אוכל (לוקסוס) כמו שיש כיום, ורק היו מחלקים קצת מרגרינה עם ריבה למרוח על הלחם, לא היו ירקות ולא היה גבינה, ומי שהיה לו כסף היה קונה חמישים או מאה גרם גבינה, אבל לא היה כסף... ובארוחת הצהריים אכלו קצת מרק עם לחם, ועיקר הארוחה היה הלחם, כי בלי לחם היו נשארים רעבים, ורק בשביל פרפרת הפת היה מרק... וכך למדו!

פרסום ראשון. מכתב נדיר מכת"י רבינו ואחיו מרן רבי יעקב זללה"ה מימי בחורותם בישיבת לומז'ה.

בראש המכתב שנשלח לאביהם ברמת השרון, מתאר רבי יעקב את התנאים שהיו בישיבה באותם ימים, וכפי שהזכיר רבינו בשיחתו המובאת כאן בסמוך "לא היה אפילו שולחן לכתוב עליו... היו צריכים להחזיק את הדף על הברכיים ולכתוב".

מעניין לראות גם את הספקי הלימוד במסכת סוכה בתוך שבועיים בלבד מיום בואם לישיבה. אלול תש"ב.

ב"ה יום ו' עש"ק תבא, פ"ת, שוכט"ס,

אני יושב עכשיו על המטה בחדר שבו ישנים נח וארי' שלוסברג ואני, ומפני מה אני יושב על מטה? מפני שאין בחדר כסא וספסל לישב עליהם, ועל מה אני שם את הניר שאני כותב עליו? על קופסת פח שאני מחזיק על ברכי, כי אין שלחן או ארגז בחדר הזה, וכמובן שאין זה נוח לכתוב במצב כזה, ומפני זה אקצר בכתובתי. אני כבר גמרתי פ"א עם רש"י פרק ראשון מס' סוכה, ופעם שני' עם תוס' למדתי עד דף ט"ז בערך כי אינני זוכר בדיוק, ויחד עם גרשון נ"י למדתי עד דף י"ב בערך ואת הרי"ף והרא"ש למדנו ביחד עד דף ט', ומפני שקשה לכתוב במצב כזה אקצר ואחתום בברכת לשנה טובה תכתבו ותחתמו, **יעקב אדלשטיין**

עוד מעט ילך גרשון נ"י אל חנות אחת לקנות בול ושם יתנו לו כסא ושולחן ודיו ויוכל לכתוב כאות נפשו, הנ"ל

הנני יושב וכותב בחנות שקניתי בה את הבול הדבוק על מכתבי וכמוש"כ לעיל יעקב אחי נ"י, והנה הוא כבר כתב לכם היכן אנו עומדים בלמודנו במס' סוכה, אך אני אכתב מה שהעירונו בלמודנו. וראשונה אציע במה שדברנו עם אאמ"ר שליט"א בבקרו אותנו אהא דאמר' היתה פחותה מ' וחקק בה כדי להשלימה לי'...

(המשך המכתב בעניני מסכת סוכה נדפס בספר 'אסיפת שמועות' על תשרי)

שמחת תורה – נגילה ונשמחה בך

על אוירת שמחת תורה בישיבות הקדושות / מתוך הקונטרס החדש 'פניני חיוזק'
ובו דברים רבים המתפרסמים לראשונה על סוכות ושמחת תורה

תורה דברים עמ' ריג ובספר מאמרי המשגיח וכדאי לפרסם את זה, איך הייתה שמחת תורה במיר, מה זה שמחת תורה. וכך ראוי, שיהיה שמחת תורה עם הרגשה של קדושה!

(אדר תשס"ט)

~ ~ ~

אאמ"ר זללה"ה למד תקופה קצרה בוואלוז'ין, וסיפר כי הוא זוכר שבשמחת תורה היה אחד מבני הישיבה שרקד בשמחה גדולה "איך האב גיענדיגט גאנצ נדרים" – זכיתי לסיים כל מסכת נדרים, כזו שמחת תורה היה!

(כסלו תשנ"ז)

~ ~ ~

הרב מפוניבז' היה רוקד בשמחת תורה ושר בניגון מיוחד "לערנען, לערנען" (ללמוד, ללמוד!) וניגש לבחורים תוך כדי ריקוד ואמר להם "קלאר ווערן ש"ס" – קבלו עליכם ללמוד בהתמדה עד שתדעו ברור את כל הש"ס!

(חשון תשס"ח)

התורה משמחת יותר מכל המצוות

שמחת תורה הוא רק פעם בשנה, אבל גם במשך השנה יש שמחות של מצוה, כגון חתונות, שזו גם כן מצוה, לשמח חתן וכלה, ויש עוד הרבה שמחות של מצוה.

ונראה שהשמחה בשמחת תורה היא יותר גדולה, כך ראינו ושמתי לב בישיבה, בשמחת תורה בהקפות, שהשירה היא אחרת, עם יותר רגש, מרגישים יותר את מה ששרים, והריקודים יותר רציניים, יותר תורה'דיק.

וכנראה הסיבה לזה מפני שזו שמחה של תורה, ששמחים בתורה, וכמו שבעסק התורה קדושת התורה משפיעה יותר מכל המצוות, וכשעוסקים בתורה זה משפיע על מי שעוסק שיהיה תורה'דיק, כמו שהתורה מחייבת, עם כל המעלות שהתורה נותנת, וקדושת התורה משפיעה על כל הצורה.

כך גם שמחת התורה, משפיעה ונותנת שמחה יותר מכל השמחות של מצוה, ובכל השנה ששמחים ומשמחים את החתן זה אמנם שמחת מצוה, אבל זה לא תורה, ושמחת תורה משמחת יותר! שהתורה משמחת, ושמחים עם התורה, וספרי התורה נמצאים במרכז, ועומדים או רוקדים איתם, וזה משפיע ונותן שמחה אחרת.

(תשרי תשע"ג)

מעלה ששמחים בשמחת תורה ומעלתם ניכרת עליהם, זה מושך גם כן להיות כמותם.

אם כן יש ענין להיות בישיבה בשמחת תורה, כי בתוך ציבור גדול בודאי יש כאלה עם יותר שלמות, שאפשר להכיר את זה עליהם, וכשרואים אותם זה משפיע, ומושך להתעלות ולהתקרב עוד יותר לשלמות.

ולכן בשמחת בית השואבה היו רוקדים דווקא חסידים ואנשי מעשה. ואמנם גם כל העם שרוקדים זה מעלה, אבל זה לא כל כך כמו חסידים ואנשי מעשה, כי למדן שרוקד, וכל מי שיותר קרוב להקב"ה, רואים עליו יותר מעלות! וכל העם באים לראות כדי שגם הם – שאמנם יש להם מעלות אבל לא כל כך בשלמות – יתעלו מזה עוד יותר.

(שמחת תורה תשנ"ה)

להכניס בלב הרגשים של שמחת תורה

מ"ר הגה"צ רא"א דסלר זללה"ה דיבר פעם בישיבה למחרת יום כיפור, ואמר כי הנה עכשיו נוסעים הביתה, וחוזרים לישיבה לשמחת תורה, וצריכים לדעת כי מטרת הריקודים בשמחת תורה היא "אריין טאנצן אין זיך די שמחת תורה" – להרקיד בתוך עצמו את השמחת תורה! שלא יהיה רק ריקוד ברגליים, בחיצוניות, אלא שמחה פנימית, שמחה עם התורה, על ידי ההכרה בחשיבות התורה. והיינו שעל ידי הריקודים שהם מעשים של שמחה, מכניסים יותר את ההרגשים של שמחת תורה בלב.

(תשרי תשס"ג)

~ ~ ~

יש עבודת השם של ריקדה, עבודה מתוך ריקוד של שמחת התורה והמצוות, וכתוב (עיין משנה ברורה סימן תרס"ט) שעם ריקוד מתוך שמחה של מצוה אפשר לקבל הרבה דרגות, באהבת תורה ובאהבת הבריות, ובכל ענייני עבודת השם בשמחה.

(תשרי תשס"ט)

שמחת תורה בהיכלי הישיבות

מסופר על הגה"צ רבי ירוחם ממיר זללה"ה שבהקפות בשמחת תורה בין כל הקפה להקפה היה אומר דברי התעוררות של שמחת תורה, להרגיש את שמחת התורה, שהשמחה היא בתורה, ואינני יודע אם עשה כן בכל שנה, אבל כתבו והדפיסו את מה שהוא דיבר (עיין דעת

שמחה אמיתית של מי שקרוב להקב"ה

המשנה אומרת במסכת סוכה (נא, א) "מי שלא ראה שמחת בית השואבה לא ראה שמחה מימיו", ומה היה בשמחת בית השואבה, מובא בגמרא (שם נג, א) שהיו לוקחים שמונה אבוקות וזורקים למעלה.

וצריך ביאור וכי אי אפשר לראות את זה בשום מקום, והאם אצל הגויים אין דברים כאלה? ומה המיוחד כאן שאמרו שמי שלא ראה שמחה כזו לא ראה שמחה מימיו?

אבל הענין הוא כמו שאמרו במשנה שם, שבשמחת בית השואבה היו רוקדים חסידים ואנשי מעשה, הסנהדרין וגדולי התורה, הם אלו שרקדו בשמחת בית השואבה, וכל העם באו לראותם, ומדוע? כי כל מי שיותר קרוב להקב"ה השמחה שלו היא יותר אמיתית.

ואילו אצל הגויים רואים שהם משתכרים בימי אידם וכל הצרות באות בימי אידם, שאז הם מתפרעים, ועושים נזקים משמחתם שהיא בלי גבול, אבל אצלנו זה לא כך.

וזכרנוי שפעם למד בישיבה נכד של היהודי הקדוש מפשיסחא, ובאחת השנים הוא השתכר בשמחת תורה, וישב וגופו מתנודד, ופתאום הרים את ראשו ואמר בקול רם "דער ייד הקדוש האט גיזאגט אז א מצוה דארף מען טאהן בשלמות" – היהודי הקדוש אמר שמצוה צריכים לקיים בשלמות. ושוב נפל, ושוב הרים את ראשו, וחזר על מילים אלו "דער ייד הקדוש האט גיזאגט אז א מצוה דארף מען טאהן בשלמות". כך זה שמחה של יהודי.

שמחת תורה השפיע לחזור בתשובה

ופעם הגיע לישיבה בשמחת תורה יהודי מחוץ לארץ, ועמד ליד מרן ראש הישיבה רבי דוד פוברסקי, ואחר כך אמר, הייתי בשמחת תורה בהרבה מקומות בחוץ לארץ, אבל כאן זה שמחת תורה אחר!

ידוע שיש גרים ובעלי-תשובה שחזרו על ידי שמחת תורה, ומעשה שהיה באחד שהיה רחוק מיהדות, ושמע בשמחת תורה יהודים שרים, ונכנס לראות מה זה, וראה יהודים רוקדים ושמחים עם ספרי תורה, וזה השפיע עליו כל כך עד שחזר בתשובה.

בזמן שמחה ניכרות המעלות

והענין בזה, כי בזמני שמחה הפנימיות יותר ניכרת כלפי חוץ, וכשרואים יהודים בעלי

לעילוי נשמת

מרת **ליבא** בת ר' **משה ראובן** ע"ה
נלב"ע כ"ב תשרי תשע"ה - תנצב"ה

לעילוי נשמת

שרה **נוסרת** בת **צפורה יוסף** ע"ה
נלב"ע י"ט א' דסוכות - תנצב"ה

לעילוי נשמת

הר"ר **מרדכי** ב"ר **יעקב** ז"ל
נלב"ע י"ח תשרי - תנצב"ה

לעילוי נשמת

הרב **יעקב** ב"ר **גרשון** זצ"ל
נלב"ע כ' תשרי - תנצב"ה

לעילוי נשמת הרבנית הצדקנית מרת **העניא רחל אדלשטיין** ע"ה
אשת רבינו זללה"ה, בת הגאון רבי **יהושע זליג דיסקין** זללה"ה
נלב"ע ערב חג הסוכות י"ד תשרי תשס"ב, תנצב"ה

לעילוי נשמת בן רבינו, ראש ישיבת אהבת אהרן
הגאון רבי **בצלאל** ב"ר **ירחמיאל גרשון אדלשטיין** זללה"ה
נלב"ע ליל א' דחג"מ סוכות ט"ז תשרי תשפ"ד, תנצב"ה